ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 50 (759).
Cana 10 ct.
VILNIA, 25.VI.1940 h.
Hod vydańnia XXII

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

Na asnovie sužyćcia narodaŭ

„Budzie źviernuta pavažnaja ŭvaha na praviadzieńnie ŭ žyćcio pryncypu nacyjanalnaj roŭnaści i na toje, kab vyhnać šovinizm z pasiarod nacyjanalnaściaŭ".
(Z pramovy vyk. ab. Prezydenta Respubliki Premjera Justyna Paleckisa, skazanaj 18.VI.40).

Litoŭskaja Respublika ŭvajšła ŭ peryjad novaha žyćcia. Vialikija palityčnyja źmieny, jakija stalisia ŭ jaje žyćci ŭ minułym tydni, usim nam viedamy. Spaŭniajučy abaviazki Prézydenta Litoŭskaj Respubliki, Premjer Justyn Paleckis, u svajej pieršaj prahramnaj movie miž inšym zajaviŭ, što adnym z hałoŭnych jaho zadańniaŭ budzie sprava praviadzieńnia ŭ žyćcio pryncypu nacyjanalnaj roŭnaści, a tak-ža baraćba z šovinizmam, z nienaviściaj siarod nacyjanalnaściaŭ.

My, biełarusy ŭ Lićvie, jak lojalnaja nacyjanalnaja mienšaść, hetyja namiery Pana Premjera vitajem z usiej dušy i ŭvažajem, što jany—heta vialikaja i sapraŭdnaja padstava budavańnia ščaślivaj i volnaj Litvy. Sprava ŭ tym, što žyćcio kožnaha narodu, kali jano maje konsekventna i pamysna raźvivacca, pavinna apiracca na niejkaj šyrokaj, mižnarodnaj, ahulna-ludzkaj asnovie, bo-ž siańnia i padumać niamožna, kab jaki narod dy moh žyć i naležna raźvivacca, zamknuŭšysia sam u sabie i ad inšych narodaŭ, asabliva ad blizkich sabie, addzialiŭšysia i adviarnuŭšysia.

Nadmierny egaizm u žyćci adzinki davodzie jaje da duchovaj ubohaści i moralnaha ŭpadku. Toje-ž samaje dziejecca z narodami i z dziaržavami, kali jany svajo hramadzkaje i palityčnaje žyćcio budujuć na svaim nacyjanalnym egaiźmie, imknučysia da padparadkavańnia sabie inšych i duchova ad ich addalajučysia.

Možam pachvalicca i paciešycca tym, što taja biełaruskaja palityčnaja i hramadzkaja dumka, jakaja raźvivajecca na bačynach „Krynicy" na praciahu ŭžo bolš dvaccaci hadoŭ, pryncyp sužyćcia narodaŭ starałasia zaŭsiody jak najlepš razumieć i vysoka jaho canić. Dziela hetaha nia dziva, što siańnia słovy Pana Premjera ab sužyćci narodaŭ u biełaruskich dušach znachodziać radasnaje spatkańnie i budziać nadziei na zrealizavańnie biełaruskich patrebaŭ u halinie kulturnaj i hramadzkaj, jakija častkava pradstaŭleny jašče staromu ŭradu Litvy ŭ memorjale Biełaruskaha Centru 10.VI.1940.

Ciešymsia my, biełarusy, z henych słoŭ Premjera tymbolš, što jany adnosiacca nia tolki da ŭnutranaha žyćcia Litoŭskaj Respubliki, ale tak-ža i da sužyćcia jaje z susiednimi dziaržavami, a prad usim z vialikim susiedam SSSR, a hetym samym i z Biełaruskaj Savieckaj Respublikaj. Litoŭska-biełaruskaja minuŭščyna miž inšym tym słaŭnaja, što była jana apiortaja na ŭzajemnym sužyćci, na ŭzajemnaj blizkaści i znajomaści. Toje-ž samaje pavinna miž nami adbycca i ciapier. Vialikija sučasnyja kulturnyja zdabyčy ŭ Savieckaj Biełarusi i ŭ Lićvie pavinny dla abodvuch narodaŭ być viedamy i dastupny. Niadaŭna adbyŭšajasia ŭ Maskvie dekada biełaruskaha mastactva pakazała ŭsiamu śvietu, da jakich vialikich vynikaŭ dajšoŭ biełaruski narod u Savietach u svaim kulturnym tvorstvie. A jak-ža mnoha čaho sapraŭdy cennaha i vysokaha ŭ hetaj-ža kulturnaj halinie spatykajem u narodu litoŭskaha. Treba tolki z hetym spatykacca i paznavacca.

Słovam, nie egaizm, nie panavańnie adnaho nad druhim, a suładnaje i brackaje sužyćcio — voś tyja pryncypy, jakija varožać śvietłuju budučyniu i litoŭskamu i biełaruskamu narodu... **Ast.**

Z dziejnaści novaha litoŭskaha ŭradu

Novy litoŭski ŭrad pad kiraŭnictvam Premjera J. Paleckisa prystupiŭ da pracy vielmi enerhična, pravodziačy cełу rad źmienaŭ.

U pieršuju čarhu ŭrad starajecca napravić kryŭdu tym, što zmahalisia z starym režymam za pravy dla narodu i ciarpieli za heta pa vastrohach. I dziela taho z vastrohaŭ u Koŭnie, Šaŭlach, Rosienach, Vilkamiry vypuščana bolš 200 palityčnych viaźniaŭ, katorym usiudy ładziacca ŭračystyja spatkańni. U spatkalnym i pryvitalnym mitynhu ŭ Koŭnie pryjmali ŭčaście ministry: Gedvilas, Pakarklis, Venclova, a tak-ža žonka Premjera i spaŭniajučaha abaviazki Prezydenta J. Paleckisa, katoraja pračytała pryvitańnie Prezydenta b. palityčnym viaźniam.

Adnačasna novy ŭrad śladzić dziejnaść tych arhanizacyjaŭ, jakija byli na ŭsłuhach dasiulešniaha režymu. I ŭ suviazi z hetym 19 h. m. pa zahadu ministra nutranych spraŭ spyniena dziejnaść Sajuzu Taŭtininkaŭ (litoŭskich nacyjanalistaŭ), jakaja jošć niazhodnaja z intaresami biaśpiečnaści ŭ haspadarstvie. Začynieny tak ža hazety: „Dešimt Centų", „Nowe Słowo", „Kurjer Wileński", za nialojalnyja adnosiny da novaha ładu. U redakcyi-ž „Vilniaus Balsas" zvolnieny z stanovišča hałoŭnaha redaktara viedamy publicyst R. Mackevičius-Mackonis. Jaho ž miesca zaniaŭ viedamy litoŭski paet Albin Žukaŭskas.

Pa zahadu Prezydenta zvolnieny dasiulešni kamandzier „Šaŭlisaŭ" (stralcoŭ) pałk. Saladžius, a jaho miesca zaniaŭ pałk. Žukas.

Z usich biblijatekaŭ i čytalniaŭ zahadana vykinuć usie knižki A. Smetony i tyja, dzie ab im što-niebudź napisana. Usie placy, budynki i vulicy, nazvanyja imiem. A. Smetony, zahadana pierajmienavać, pamiatniki ŭ česć jaho—razabrać, znački paštovyja z padabiznaj A. Smetony nie pradavać.

Pavadyra litoŭskich nacyjanalistaŭ Valdemarasa, katory hetymi dniami viarnuŭsia z zahranicy, palicyja aryštavała.

19-ha červienia Prezydent uračysta pryjmaŭ i haściŭ zastupnika kamisara zahraničnych spraŭ SSSR V. S. Dekanozava. Na pryniaćci Prezydent i kamisar Dekanozaŭ skazali pryjaznyja pramovy.

21 h. m. spaŭniajučy abaviazki Premjera, ministr zahraničnych spraŭ praf. V. Krėvė-Mickevičius pryjmaŭ dyplomatyčnych pradstaŭnikoŭ: Papy Rymskaha, Niamieččyny, Łatvii, Francyi, Złuč. Štataŭ Pnč. Ameryki, SSSR, Estonii, Italii, Anhlii, Švecyi, Danii.

Ministr skarbu Galvanauskas vydaŭ zahad, jakim zabaraniajecca pad vialikaj karaj pradavać tavary za savieckija rubli i čyrvoncy.

Da vykonvajučaha abaviazki Prezydenta Respubliki, Premjera J. Paleckisa, uściaž napłyvajuć pryvitańni. Miž mnohimi inšymi takoje pryvitańnie anahdaj pryjšło i ad Vilenskaha prasłaŭnaha archijepiskapa Chviadosa. — Da rečy zaznačyć, što v. a. Prezydenta Respubliki J. Paleckis vydaŭ zahad načalniku svaje kancylaryi, kab toj abvieściŭ, što na budučyniu najlepšym pryvitańniem budzie ŭvažać sumlenna vykonvanuju kožnym hramadzianinam pracu na miescy.

Vialikuju ŭvahu źviarnuli hramadzianstva pramovy ministra nutranych spraŭ M. Gedvilasa i ministra ziemlarobstva M. Mickisa, katoryja zajavili, što asnaŭnych źmienaŭ u ładzie ŭ Lit. Respublicy niama i što zachavajecca dalej pryvatnaja ŭłasnaść. Adnačasna ministry zaklikali nasielnictva nia vieryć roznym plotkam, a dalej tvorča i spakojna pracavać.

Ministr zdaroŭja dr. L. Koganas u hutarcy z pradstaŭnikom „Elty" miž inšym zajaviŭ, što pierad usim treba budzie staracca, kab lačeńnie ŭva ŭsich ambulatoryjach i špitalach dla ludziej niezamožnych adbyvałasia biaspłatna, a dla siarednie zamožnych i mała-zarablajučych za nievialikuju płatu.

U KUŹNI BIEŁARUSKAHA MASTACTVA

(Hutarka z mastakom P. Siarhijevičam)

Naŭpierad krychu biohrafii. Piotra Siarhijevič radziŭsia ŭ 1900 h. ŭ vioscy Staŭrova, Brasłaŭskaha pavietu. Baćki jahony ja ziamli svajej nia mieli i chleb zdabyvali ciažkoj fizyčnaj pracaj u panskim dvary. Pa skančeńni pačatkavaj škoły P. Siarhijevič da 17 h. žyćcia prabyvaŭ u rodnaj vioscy, pamahaju čy baćkom u pracy—pasučy skacinu. Šukajučy lepšaje doli, u 1917 h. P. S-č pakidaje baćkaŭščynu i vyjaždžaje ŭ Pieciarburh; pracuje tam u manetnym dvary (vyrab hrošaŭ), a viečarami chodzić na techničnyja kursy, na jakich prarablaje prahramu siaredniaj škoły. U 1919 h. P. Siarhijevič varočajecca ŭ kraj i ŭstupaje na addzieł mastactva Vilenskaha Universytetu. Pa troch hadoch studyjaŭ vyjaždžaje ŭ Krakaŭskaju Akademiju Mastactva. Adnak ciažkija abstaviny mataryjalnyja zmušajuć Mastaka viarnucca ŭ Vilniu i tut akončyć mastackija navuki ŭ 1930 h. Pa skančeńni Universytetu P. Siarhijevič dziela pahłybleńnia studyjaŭ maniŭsia vyjechać zahranicu; ale na't pamima dobraj apinii prafesury, urad b. Polščy nie zhadziŭsia pryznać adpaviednaj stypendyi. Vyjechać zahranicu (u Italiju), i to na karotki čas, zmoh Mastak tolki ŭ 1937 h. Da siahońnia Mastak žyvie i pracuje ŭ Vilni. Hetulki biohrafii.

Sioleta minaje 10 hod samastojnaj, tvorčaj i płodnaj pracy Piotry Siarhijeviča ŭ halinie vyjaŭlenčaha mastactva. Zroblena šmat. Projdzieny vialiki šlach. Šmat cerkvaŭ i kaściołaŭ hordziacca jahonymi palotnami (u Sołach, Smurhoniach, Žodziškach Dukštach, Šeraševie, u Korcu na Vałyni i inšych miascovaściach). Mastak braŭ udzieł na ŭsich vystaŭkach abrazoŭ, arhanizavanych Sajuzam Vilenskich Mastakoŭ u Vilni i Varšavie. U 1935 h. P. Siarhijevič sarhanizavaŭ samastojnuju vystaŭku

Maładaja biel. dziaŭčyna ŭ zarysoŭcy P. Siarhijeviča

abrazoŭ. Vystaŭka była vielmi bahataja. Ilustravała tvorčaść i asiahnieńni piacihodniaje pracy na malarskim paletku. Na ŭsich vyšuspomnienych vystaŭkach fachovaja krytyka eksponaty Mastaka acaniła vielmi prychilna.

Aceńvajučy kirunak abo lepš kažučy hatunak malarstva, treba skazać, što Piotra Siarhijevič pracuje pierad usim u halinie partretu, pejzažu, kampazycyi, rysunku i dekoracyi. Da jakoj škoły malarskaj zaličyć Mastaka—voś pytańnie jakoje ciśniecca pad piaro. Ci Mastak jošć ekspresijanistam ci impresijonistam?Adkazać vielmi trudna Ahladajučy partrety, chacieła. sia-b skazać, što P. S. ekspresijonist, a ahladajučy pejzažy—impresijonist.Adnak znachodzim pejzažy, npr. „Bura," jaki treba zaličyć da abrazoŭ vybitna ekspresijonistyčnych, i naadvarot. Takim paradkam naš Mastak staić na pahraniččy dvuch vialikich płyniaŭ mastactva: impresijonizmu i ekspresijonizmu, zachoŭvajučy svaju indyvidualnaść.

Na pytańnie: jaki namalavany svoj abraz uvažaje Mastak za najlepšy, atrymlivajem adkaz: „što datyča kampazycyi, za najlepšyja abrazy ŭvažaju: „Uspakajeńnie bury na mory," (aryhinał znachodzicca ŭ Žodzisnym kaściele, 4 m. vysoki), „Kastuś Kalinoŭski i paŭstancy," „Kniaź Usiasłaŭ," z partretaŭ—ks. Hlakoŭskaha, hrm. Machnučanki, aŭtopartret i partret stud. Černiak.

Jakija plany na budučyniu?—pytajem.

— Chacieŭ-by lepš adkazać pendzlam, čymś słovam. — Mastak starajecca padyjšci da partretu (jaho specjalnaść) nie fatahrafična, naturalistyčna, ale imkniecca ŭ partrecie vyjavić

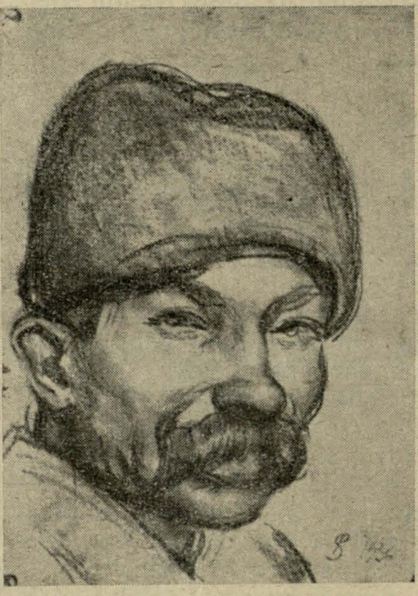

Biel. sielanin zarys. P. Siarhijeviča.

ekspresiju koleru, ruchu, žyćcia, dynamiki.

— Chaču, padčyrkivaje Mastak, u sabie adkapać hałavareza, jaki dašć tvor śviežy, śmieły, mocny, biespasiaredni, mo, nat' niaskončany i nie dla ŭspadoby kamuś, ale aryhinalny.

Ciapier Mastak z nahody jubileju maluje dla Biel. Muzeju im. Ivana Łuckieviča partret patryjarcha biel. adradžeńnia Fr. Bahuševiča, studyjuje mataryjały adnosna asoby Fr. Skaryny, jakoha manicca pradstavić jak kampazycyju.

Na zakančeńnie našaj hutarki kidaju Mastaku pytańnie, jak pradstaŭlajecca sprava klijentaŭ na abrazy. Atrymoŭlivajem adkaz, što prad vajnoj žychar m. Vilni bolš cikaviŭsia mastactvam, byŭ lepš sytuavany mataryjalna, i mastaki davoli šmat mieli klijentaŭ. Siahońnia vajna. Sprava pražyćcia źjaŭlajecca najbolš aktualnaj. Mnohija likvidujuć svaje salony. Tamu lik kansumentaŭ usialakaha rodu mastactva, a ŭ hetym i malarstva, źmienšyŭsia katastrafalna. Niemałuju rol, kaža Mastak, ihraje tut h. zv. mastackaje vyrableńnie. Pieravažna ŭniversytecki element, jaki vyrabiŭ zacikaŭleńnie—zdabyŭ artystyčnuju kulturu — pa miery mahčymaści starajecca padtrymać rabotnikaŭ pendzla.

Adnak pytańnie rynku, vyražajučysia pakupiecku, dla P. S—ča nia isnuje. Jon dziŭna nie interesujecca losam užo namalavanaha abraza. Jahonuju ŭvahu absarbuje ŭžo novaja prablema, novaje ŭjaŭleńnie i niespakojna čujecca, pakul hłybokaje pieražyvańnie nie pieralije na pałatno. Heta pakazvaje, što tvorčaść malarskaja źjaŭlajecca patrebaj jahonaj dušy. Heta sapraŭdny artyst-mastak. Jahonaja luboŭ krasy, charastva, mastactva, svabody tvorčaści tak vialikaja, što choć P. S. žyvie ŭ davoli ciažkich abstavinach mataryjalnych, nia choča i

---

Jazep Najdziuk 5)

Biełaruś žyła i budzie žyć

U hetym časie, kali pravodzili svaju dziejnaść Kastuś Kalinoŭski i Ihnat Hryniavicki, na biełaruskuju nivu źjaviŭsia jašče adzin vialiki čałaviek, katoraha historyja biełaruskaja nazyvaje baćkam biełaruskaha nacyjanalnaha adradžeńnia. Baćkam hetym nazyvajuć Franciška Bahuševiča. Jon taksama byŭ vysoka-aśviečanym i talanavitym čałaviekam. Mahčyma, što navat Bahuševič byŭ znajomym z Kalinoŭskim, bo i jon braŭ udzieł u paŭstańni 1863 h. i byŭ navat ranieny. Prasłaviŭsia adnak Bahuševič nie ŭ paŭstańni i nie ŭ svajej prafesyjanalnaj advakackaj pracy, a svaimi litaraturnymi biełaruskimi tvorami. Ale Fr. Bahuševič byŭ nia tolki vydatnym paetam, a adnačasna i palitykam I jon heta kinuŭ viedamy klič: *„Nie pakidajcie movy rodnaj biełaruskaj, kab nia ŭmierli"* Jon u svaich tvorach i ŭ formie pavažnaj i ŭ śmiachotnaj staraŭsia zbudzić naš narod z śpiački, u jakuju zakałychali jaho palaki i rasiejcy i nakiravać da baraćby za lepšuju dolu. Bahuševič, jak zhodna śćviardžajuć biełaruskija historyki, a taksama i historyki rasiejskija, raz na zaŭsiody skončyŭ z biełaruska polskim narodnictvam Kalinoŭskaha i z narodnictvam biełaruska-rasiejskim Hryniavickaha i inšych „homancaŭ", a stvaryŭ biełaruskaje nacyjanalnaje narodnictva, pakazaŭ samastojnyja šlachi biełaruskaha nacyjanalnaha adradžeńnia i nacyjanalna palityčnaha vyzvaleńnia.

„Dudka biełaruskaja" i „Smyk biełaruski" Franciška Bahuševiča, jakija vyjšli ŭ śviet u kancy XIX stahodździa, budzili biełaruski narod i ŭzmacniali biełaruskija adradženskija płyni siarod biełaruskich studentaŭ u Pieciarburzie, Maskvie, dzie paŭstavali nielehalnyja biełaruskija studenckija hurtki.

Pobač z Bahuševičam pracavali i tvaryli biełaruskuju litaraturu Ałaksandar Jelski, Adam Hurynovič, Jan Niasłuchoŭski i inšyja biełaruskija paety i piśmieńniki, lik katorych uściaž staŭ pavialičacca.

Znajšlisia tak-ža ludzi, jakija zacikavilisia narodnaj biełaruskaj tvorčaściaj i pačali zapisvać i vydavać drukam celymi tomami biełaruskija narodnyja pieśni, kazki, prykazki, zahadki, apisvać biełaruskija narodnyja zvyčai i abrady. Tut najbolš adznačylisia Jan Nasovič, Paval Šein, Aŭdakim Ramanaŭ, Mikałaj Nikifaroŭski, Uładzimier Dabravolski, Michał Fedaroŭski, Mitrafan Doŭnar-Zapolski, Ałaksiej Sapunoŭ. Etnohrafy hetyja vydavali svaje pracy pieravažna pry pamačy rasiejskich navukovych instytutaŭ, a sabranyja Fedaroŭskim u niekalkich tomach mataryjały p. n. „Lud białoruski" vydany pry pamačy Krakaŭskaha Universytetu.

Na biełaruskuju navukovuju nivu ŭ druhoj pałavinie XIX stahodździa źjaviŭsia słaŭny vučony akademik prafesar Jachim Karski, katory napisaŭ i vydaŭ kapitalnuju niekalkitamovuju pracu „Biełarusy", z jakoj paznavała svaju minuŭščynu i svoj biełaruski jazyk usia tahačasnaja biełaruskaja intelihiencyja.

U kancy XIX stahodździa pačali pajaŭlacca nielehalna i palityčnyja, sacyjalistyčnyja biełaruskija brašury, jak np. „Pra bahactva dy biednaść" — vydanaja ŭ 1881 h. zahranicaj u Ženevie, „Dziadźka Anton, abo hutarka ab usim čysta, što balić, i čamu balić — nia viedajem" — vydanaja ŭ 1892 h. i inš.

nie starajecca znajści pasady, jakaja pavodle słoŭ Mastaka, była-b kałodakaj u tvorčaj,volnaj, niezaležnaj pracy. Tematyka i chvorma mastackaje tvorčaści P. S—ča adbivaje bieł. žyćcio, bieł. byt, folklor sa ŭsimi jahonymi svomaściami. Tamu P. Siarhijeviča śmieła možna nazvać narodnym mastakom. Polskija krytyki i recenzenty, pišučy ab vystaŭcy našaha Mastaka, (1935 h.) vyražalisia: „Artysta malarz tematycznie dziwnie tkwi w regjonalizmie." Pakidajučy pracoŭniu Piotry Siarhijeviča (Vilnia, Antokalskaja 13), vynosim uražańnie, što tut znachodzicca śviatynia, prypyniŝča i kuźnia biełaruskaha mastactva.

A. Ćviačkoŭski

Kniaź Usiasłaŭ — P. Siarhijevič

Knihapis

Ad. Stankievič—Na śviata Matki Vilnia 1940. Vyd. „Krynicy". Bač. 32. Cana 20 centaŭ.

Knižyca „Na śviata Matki" — heta referat Ks. Adama Stankieviča, jaki byŭ pračytany sio leta na biełaruskaj akademii ŭ Vilni ŭ češć matki, a pašla nadrukavany ŭ „Krynicy". Dziela taho, što źmiest jaho šyroka viedamy, my ab im pisać nia budziem, a źviernіem tolki ŭvahu na najhałaŭniejšy mament i paprabujem jaho kruchu raźvić

Hetym hałoŭnym, najbolš cikavym i najbolš aktualnym mamentam źjaŭlajecca hutarka ab matcy, jak ab uzhadavacielcy i vučycielcy. Matka — heta sapraŭdy pieršaja ŭzhadavacielka i vučycielka dziciaci. Kali-ž havaryć ab matkach biełaruskach, dyk treba skazać, što jany vielmi dbajnyja matki, staranna dobra ŭzhadoŭvać svaich dziaciej, vučać ich rodnaha jazyka, rodnych zvyčajaŭ, lubovi rodnaha svajho kraju i narodu i h. d. Adnak usio heta, možna skazać, robicca samaciokam, „samo praz siabie". Bo, nažal, treba ščyra pryznacca, što našy žančyny biełaruski, u svajej masie, choć adyjhryvajuć vializarnuju rol u žyćci biełaruskaha narodu, hadujučy dziaciej, tvorачy biełaruskija pryhožyja tkaniny, narodnyja pieśni i inšyja narodnyja kulturnyja biełaruskija asablivaści, nia majuć ćviordaha nacyjanalnaha pierakanańnia, ćviordaha nacyjanalnaha chrybta. I časta žančyna-matka achvotna chacieła-b bačyć svajo dzicia ŭ roli „pana" ci „pani", jakija adraklisia-b navat svajho jazyka. Časta navat miž dziaćmi i baćkami, asabliva z matkami, byvajuć kanflikty, kali hetyja dzieci nia iduć na henyja „panskija" darožki, a znachodziać svoj biełaruski šlach. Čyja ŭ hetym vina?—Jasna, ciažka tut šukać asabistaje viny matki, bo nie jana tut asabista vinavata, a vinavata taja ciemra, u jakoj jana rasła, hadavałasia, tyja vonkavyja abstaviny, katoryja nie dapuskali śviatła — aśviety da našaha narodu. I ja tut nie chaču abvinavačvać našych matak, adno chaču źviarnuć uvahu na patrebu nacyjanalnaha ŭzhadavańnia biełaruskaje žančyny.

Nacyjanalna śviedamaja žančyna daloka bolš moža zrabić dla ŭzhadavańnia moładzi ŭ sensie narodnym i navat ŭ sensie sacyjalnym, čymsia mužčyna, bo žančyna praz uvieś čas prabyvaje z svaimi dziaćmi, tady jak ab mužčynie hetaha nia možna skazać. Zadačaj biełarusa kaj intelihiencyi i ahułam śviedamych biełarusaŭ jość—tak uśviedamić biełaruskuju žančynu, kab jana toje, što robić dasiul, rabiła nia tolki šlacham pryrodnym, ale kab rabiła heta ŭśviedamlajučy sabie značeńnie hetaje pracy i kab jana razumieła patrebu navuki ŭ rodnaj movie, kab jana adroźnivała svaju školu ad čužoj i starałasia dzicio svajo vučyć u svajej biełaruskaj škole, nie dapuskajučy jaho pad čužyja, časta varožyja biełaruskamu narodu ŭpłyvy.

Jakimi-ž šlachami jści da pakazanaj mety?—Koratka havoračy, možna skazać: usimi šlachami, jakija buduć viaści da henaj mety. Dobrym-ža pačatkam u hetym jość knižyca Ks. Ad. Stankieviča „Na śviata Matki". Žančyna, jak viedajem, ciažka pracuje, i pierad usim treba naležna acanić hetuju pracu, addać joj češć za vytryvałaść, treba, kab žančyna bačyła, što biełarusy, biełaruski nacyjanalny adradženski ruch naležna acaniaje jaje pracu, naležna šanuje i pavažaje žančynu; a tady buduć adčynieny bramy da sposabaŭ inšych.

Zb.

Małady Dziadok

„BAJKA"

Było heta pierad śviatam,
U konadzień kupalla,
Jak plali vianki dziaŭčaty
J ahni raskładali.

Sonca sieła za haroju..
Małady Dziadočak
Ŭziaŭ dubovy kij z saboju
I pajšoŭ ŭ lasočak.

Viedać tre', što a paŭnočy
Dzivaŭ šmat ŭ lasočku, —
Nastarom, bač, pilna vočy
Dy siadzi ŭ kutočku.

Tam, dzie dreŭcy štoś šapočuć
J biažyć ručajočak,
Na muraŭcy sieŭ achvoča
Małady Dziadočak.

Ažno čuje: homan niejki
Da jaho niasiecca;
Raskryŭ Dzied šyrej pavieki,
Zhledziŭ štoś, zdajecca.

Ptuška voś lacić da Dzieda
J žałasna kryčyć:
—Ach,Dziadok moj, ja ab niečym
Budu Vas prasić.

Pracavała šmat ja času,
Hniozdka ja plała,
I maleńkich ptušaniatak
U im ja pryviała.

Až niadaŭna chłapiec drenny
Hniozdka mnie ukraŭ,
Daražeńkich dzicianiatak
Razam z im zabraŭ.

Z tej pary mnie śviet niamiły,
Płaču i sumuju...
Choć łažyš žyvoj ŭ mahiłu,
Ŭ ziamielku syruju.

Paprasi-ž chłapca Ty, Dziedka,
Mnie dziaciej addaci,
Kab iznoŭ mahła ja ŭ lesie
Viesieła piajaci!... —

Ptuška skončyła. U pavietry
Ŭźviŭsia matyločak,
I pramoviŭ z sumam, z žalem:
—Małady Dziadočak!

Sam Ty peŭna dobra bačyš:
Ciažańka mnie žyci!
Chłapiec źmiaŭ mnie ŭčora
[krylla,
Jak ja lotaŭ u žycie.

Ščeźli z vopratki ŭzory,
Chadžu, jak kaleka!
Niaŭžo-ž mnie tre' pamierci
Ad žalu navieki?...

Jak źviernie mnie Boh zdaroŭje,
Dziedka, paprasicie
Dzietak, kab ŭžo nie łavili
Mianie ŭ žoŭtym žycie.—

Dalej k Dziedu padychodzić
Sinieńki ćviatočak,
I, taksama z žalem prosić:
—Małady Dziadočak!

Niejka dzieŭčynka sarvała
Mianie ŭ lesie zrana,
U nožcy u majoj zialonaj
Ciapier źziaje rana.

Mnie ŭsiaroŭna tre' pamierci,
Užo słabiejuć siły...
Nia daj zhinuć ŭ paniaviercy
Siostram, braćciam miłym!

Paprasi ŭsich Ty dzietak
Krasačak nia rvaci
Dla taho, kab potym złosna
Pad nahoj taptaci. —

Uśled za krasačkaj dybaje
Šerańki hryboček
I, jak kraska, pačynaje:
—Małady Dziadočak!

I mianie sarvali dzieci
Dla taho, kab kinuć!...
Pačynaju z bolu mlecić...
Pačynaju hinuć!...

A prad śmierciaj, moj Dziadočak,
Budu Vas prasici
Skazać dzietkam: darma braćciaŭ
Maich nia hubici. —

Dalej čuje, mimavoli,
Małady Dziadočak,
Z ručajka jdzie pavoli
Słaby hałasočak.

Uskałychnułaś vada ŭ rečcy,
Blisnuła, jak šybka,
I ŭharu z jaje vychodzić
Srebranaja rybka.

Dziakuj, Dziedka!—pačynaje, —
Što pryjšoŭ Ty ŭporu!
Da Ciabie ja prośbu maju,
Paraj majmu horu!

Byli ŭčora tutka dzieci,
Rybak, nas, łavili,
Zapuskali ŭ vadu sieci,
Bili nas, dušyli.

Ale mnie dyk ŭžo najhorš
Ad usich dastałaś:
U hubie majoj ad ŭčora
Žaleza zastałaś.

I choć znoŭ žyvu ja ŭ rečcy,
Radaści nia znaju:
Ješči, dobra razmaŭlaci
Sposabu nia maju. —

Čakać doŭha nia pryšłosia:
Małady Dziadočak
Borzda vyciahnuŭ u rybki
Z hubańki kručočak.

—Dziakuj,Dziedka, za ratunak!—
Rybańka skazała, —
Iznoŭ, ŭsio-ž taki, na śviecie
Ščaścia ja daznała!

Dobry budź, skažy Ty dzietkam,
Małady Dziadočak,
Chaj ŭžo łoviać jany ŭ sietku
Nas, — nie na kručočak!...—

Uskałychnułaś vada ŭ rečcy,
Blisnuła, jak šybka,
I na dno ŭmih spuściłaś
Srebranaja rybka.

Šmat jšče z prośbami stajała,
Až kryknuŭ chtoś: — Hodzie!
Ci nia bačycie, što źziaje
Załačak na ŭschodzie?!...

Ścichła, zhinuła ŭsio miham...
Padźmuŭ viecіaročak... —
Padybaŭ pavoli z lesu
Małady Dziadočak. —

Dyk zrabiecie, dzietki, łasku:
Ptušak nie łavicie,
Hrybkoŭ, krasačak daremna
J rybak nie hubicie!
Miatliku nia rvicie kryłki,
Vopratku nia psujcie!
Usich ŭ niaščaści, darahija
Dzietački, ratujcie!

Biełaruskaja chronika

Biełaruski Spartovy Klub. Hetymi dniami ŭ Vilni sarhanizavaŭsia Biełaruski Spartovy Sektar (klub). Na čale klubu staić viedamy biełaruski spartoviec Jury Kiepiel, katory hurtuje ciapier u svaju biel. spartovuju arhanizacyju biełaruskich spartoŭcaŭ, raskinutych pa roznych čužych spartovych arhanizacyjach. Sarhanizavanyja buduć sekcyi: viaślarskaja, pływackaja, spartovych ihraŭ i futbału. Zimoj-ža buduć stvorany sekcyi: narciarskaja, hokejovaja i łyžviarskaja. Biel. Spartovy Klub mieścicca na vul. B. Radzivilanki (b. Karaleŭskaja) 3—8. Sakrataryjat klubu adčynieny ad hadziny 18 da 20.

Zakančeńnie sezonu „Niadzielnikaŭ". U niadzielu 23 h. m. u zali Biełaruskaj Prohimnazii ŭ Vilni adbyŭsia, u ramkach ładžanych Biełaruskim Centram „Niadzielnikaŭ", referat hram. M. Ivaški na temu: „Ci moža zhinuć nacyja". Referatam hetym zakončany siołetni zimova-viaśniany sezon viedamych biel. sabrańniaŭ, nazyvanych „Niadzielnikami". Na leta ŭ arhanizacyi „Niadzielnikaŭ" abvieščany pierarуŭ, a ŭvosieni akcyja „Niadzielnikaŭ" budzie ŭznoŭlenaja.

Biełaruskija pieśni ŭ radyjo. 27 h. m. z Vilenskaj Litoŭskaj Radyjostancyi, u mižčasie ad hadziny 16.30 da hadz. 16.45 adbudziecca pieradača biełaruskich pieśniaŭ u vykanańni biełaruskaha žanockaha choru pad kiraŭnictvam O. Fiodaravaj.

Z Savieckaj Biełarusi

Novaja biełaruskaja opera. 10 h. m. ŭ Domie Artysta ŭ Maskvie muzyki i artysty znajomilisia z novaj biełaruskaj operaj „Kaciaryna", muzyku jakoj napisaŭ N. N. Ščahłoŭ, a libretto piśmieńnik M. N. Klimkovič. Temaj opery „Kaciaryna" zjaŭlajecca sialanskaje paŭstańnie ŭ Biełarusi suproć hniotu inšaziemcaŭ u časie vajny miž Polščaj i Maskvoj u XVI stahodździ, u epochu Ivana Hroznaha. Na hetaj histaryčnaj kanvie raźvivajucca padziei, pakazvajučyja baraćbu svabodalubivaha biełaruskaha narodu za svaju niezaležnaść. Prytym uplecieny ŭ opery imknieńni kniazia Kapusty zrabić z pryhožaj sialanskaj, dziaŭčyny svaju nałožnicu, katoraja lubiła maładoha viaskovaha chłapca Ryhora. U akančalnaści pieramahaje narodnaje paŭstańnie i Ryhor. Muzyka opery asnovana na biełaruskich narodnych matyvach. Operu „Kaciaryna" maje ŭ najbližej šym časie stavić Vialiki teatr opery i baletu BSSR.

Dr. med. B. TOŁČYNSKI
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby vušej, nasa i horła.
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje: 8—10 i 16—19 hadz.

Što čuvać na frontach i ŭ palitycy

Mir miž Niamieččynaj i Francyjaj padpisany. Važny hety fakt staŭsia 22 červienia a hadzinie 18.50 u lesie Compiegne, na tym samym miescy i ŭ tym samym vahonie, dzie ŭ 1918 h. hałoŭny kamandzier francuskaj armii Foch, katory asabliva pryčyniŭsia tady da pieramohi sajuźnikaŭ nad Niemcami, dyktavaŭ varunki miru pieramožanaj Niamieččynie. Ciapier abstaviny źmianilisia. Ciapier varunki miru dyktavaŭ pieramožanaj Francyi pravadyr Niamieččyny Hitler. Na jakich varunkach padpisany mir dakładna jašče niaviedama. Z tych viestak, jakija padavała radyjo, vyhladaje, što *mirny dahavor pradbačyć: 1. akupacyju niemcami francuskaha ŭźbiarežža kanału La Manche i Atlantyckaha akijanu až da skančeńnia vajny. 2 razaružeńnie francuskaha vajennaha fłotu, 3. asvabadžeńnie niemcami Paryža i inšych centralnych miestaŭ i abšaraŭ Francyi i 4. što nijakija terytoryjalnyja źmieny da skančeńnia vajny nie adbuducca.*

Paśla padpisańnia miru z Niamieččynaj **francuskaja delehacyja samalotam vyjechała na mirnyja pierahavory z pradstaŭnikami Italii.** Dapuskajuć, što mir miž Italijaj i Francyjaj budzie padpisany 24 abo 25 červienia. **Tymčasam na niamiecka-francuskim froncie nastupiła poŭnaje ŭspakajeńnie.**

U toj čas, kali miž Francyjaj i Niamieččynaj adbyvalisia mirnyja pierahavory, **anhlijcy**, jak nikoli dahetul, **zaŭziata bambardavali roznyja niamieckija miesty, fabryku aružža Kruppa ŭ Essen, a navat i stalicu Niamieččyny, Berlin.** Niemcy staralisia anhlijcam naležna adpłacicca, i **niamieckija samaloty tak-ža mocna bambardavali ŭschodniuju častku Anhlii.**

Vostrym bambardavańniem niamieckich miestaŭ anhlijcy, jak byccam, pakazvali svajo **niezadavaleńnie z mirnych francuska-niamieckich pierahavoraŭ.** Niezadavoleny byccam z hetych pierahavoraŭ i mnohija francuzy, katoryja ŭciakajuć z Francyi ŭ Anhliju i arhanizujuć tam svaju armiju, jakaja maje dalej vajavać z Niamieččynaj. Z Francyi ŭ Anhliju ŭciok tak ža polski prezydent Račkievič z svaim uradam. **Hałoŭny-ž kamandzier francuskaje armii na h. zv. Bliskim Uschodzie prysłaŭ francuskamu ŭradu telehramu, što jon i jahonaja armija pastanavili supolna z anhlijcami dalej vajavać z Italijaj i Niamieččynaj.**

Anhlija vajujučy, što-raz čaściej ahladajecca na **Złučanyja Štaty Paŭnočnaj Ameryki,** ad jakoj prosić i spadziajecca što-raz bolšaje pomačy. Pakul što Złučanyja Štaty svajho apošniaha słova nie skazali. Važnym-ža faktam u žyćci .... zjaŭlajecca rearhanizacyja dasiułešniaha ŭradu, u skład jakoha prezydent Roosevelt paklikaŭ pradstaŭnikoŭ apazycyi, i takim čynam novy ŭrad źjaŭlajecca ahulnym—koalicyjnym. Ab źmienie hetaj adny kažuć, što jana zroblena dziela taho, kab ciapierašniaha prezydenta Roosevelta vybrali iznoŭ na prezydenta, a druhija ŭvažajuć, što rearhanizacyja ŭradu jość novym krokam u kirunku **ŭciahnieńnia Złučanych Štataŭ u vajnu.**

Viestki ab rearhanizacyi ŭradu ŭ Złuč. Štatach Pnč. Ameryki i ab niezadavaleńni z miru niekatorych francuzaŭ možna ŭvažać pryjemnymi dla anhlijcaŭ. **Pryjemnyja viestki dla Anhlii jość i z Abisynii,** dzie anhlickamu vojsku ŭdałosia ŭ niekatorych miascoch pieramahčy italjancaŭ i zaniać niekatoryja abšary. Zatoje **nianadta pryjemnyja viestki** prychodziać dla **Anhlii z Ehiptu,** jakim apiekavałasia Anhlija i dzie adbyvajecca źmiena ŭradu, byccam, nie na karyść Anhlii. Niapryjemnymi, možna nazvać, viestkami dla Anhlii aficyjalnaje paviedamleńnie SSSR, z jakim anhlijcy starajucca naviazać dobryja adnosiny. Sprava ŭ tym, što anhlickaja presa, a tak-ža i presa inšych krajoŭ apublikavała viestki, što na hranicy Niamieččyny z Litvoj i SSSR z adnaje starany niemcy, a z druhoje starany Saviety zhrupavali vialikuju kolkaść vojska, što mieła-b śviedčyć ab **pahoršańni niamiecka-savieckich adnosinaŭ.** Voś-ža jak z boku Niamieččyny, tak i z boku SSSR pajavilisia aficyjalnyja zajavy, katoryja zapiaročvajuć hetyja viestki i **ścviardžajuć, što adnosiny miž SSSR i Niamieččynaj dalej źjaŭlajucca dobrymi** i apirajucca na karysnych intaresach abodvych hetych dziaržaŭ.

U Rumynii, jakaja pierastała aryjentavacca na Francyju i Anhliju, a starajecca mieć jak najlepšyja adnosiny z Niamieččynaj i SSSR, **adbyvajucca pavažnyja nutranyja źmieny.** Pierad usim abvieščana amnestyja aryštavanym kališ nacyjanalistam i arhanizujecca novaja nacyjanalistyčnaja partyja.

U Łatvii i Estonii stvorany ŭžo novyja ŭrady. Na čale łatvijskaha ŭradu staić praf. A. Kirchiengštein, katory źjaŭlajecca i ministram zahraničnych spraŭ. Hałoŭnym kamandzieram armii naznačany hien. R. Kłavint. Na čale estonskaha ŭradu staŭ viedamy piśmieńnik i lekar Vares. Hałoŭnym kamandzieram armii i ministram vajny naznačany hien. Rotberg. U Łatvii i Estonii, paśla stvareńnia novych uradaŭ, adbylisia vialikija demanstracyi na čeść novych uradaŭ i savieckaje armii. U Estonii pobač z estonskimi nacyjanalnymi ściahami byli vyviešany na damoch čyrvonyja savieckija ściahi.

Treba tak-ža adznačyć, što **pahłyblajucca pryjaznyja adnosiny miž SSSR a Finlandyjaj, Baŭharyjaj i Juhasłavijaj.**

Na **Dalokim Uschodzie** Japonija što-raz bolš naciskaje na Anhliju i Francyju, katoryja iduć joj na ŭstupki koštam Kitaju. Adnačasna psujucca adnosiny Japonii z Zł. Štatami Pnč. Ameryki. *Rep.*

Pradstaŭniki haspadarčych arhanizacyjaŭ i armii ŭ Prezydenta Respubliki

19 h. m. Prezydent Respubliki J. Paleckis pryniaŭ delehacyju pradstaŭnikoŭ kooperatyŭnych arhanizacyjaŭ i pradpryjemstvaŭ („Lietūkis," „Pienocentras," „Maistas," „Linas," „Spaudos Fondas," „Parama," „Kooperacija," „Lietuvos Baltijos Lloydas," „Valgis," „Sodyba"), katoryja zajavili, što ŭsimi siłami buduć padtrymlivać novy ŭrad.

20 h. m. Prezydentu Respubliki, Premjeru J. Paleckisu pradstaviłasia najvyšejšaje kamandavańnie armii i šaŭlisaŭ, jakoje vitajučy Prezydenta, zapeŭniła jaho ab zdyscyplinavanaści žaŭnieraŭ i šaulisaŭ i što buduć jany sumienna vykonvać davieranyja im abaviazki dla ŭzmacnieńnia biaśpiečnaści Backaŭščyny i staracca ŭzmocnić spravu supolnaje biaśpiečnaści SSSR i Litvy. Prezydent, adkazvajučy, zaklikaŭ usich być na svaich miascoch i achviarna, umieła, zdyscyplinavana i vierna vykonvać svaje abaviazki.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Zabaroniena pakazvać polskija filmy pa zahadu ministra nutranych spraŭ uva ŭsich kinach Litvy.

Burmistr m. Vilni K. Stašys vysłaŭ ministru nutranych spraŭ pryvitalnuju telehramu, u jakoj deklaruje ščyruju pracu i addańnie dla dabra respubliki i miesta.

Zapas zołata i vartasnych papieraŭ u Litoŭskim Banku pavialičyŭsia siołeta ŭ praciahu m-ca maja na 6 miljonaŭ litaŭ.

Dachodu za pieršyja 4 miesiacy Litoŭskaje Haspadarstva mieła siołeta 137,9 miljonaŭ litaŭ, a ŭ hetym-ža časie ŭ minułym hodzie było tolki 94,8 mil. litaŭ. Heta značyć, što siołeta dachod Litoŭskaha Haspadarstva za 4 miesiacy pavialičyŭsia na 43,1 mil. litaŭ.

Biuro Pracy paŭstała niadaŭna ŭ ŭradavym budynku, vul. św. Mahdaleny 2, metaj jakoha budzie paznavać i rehulavać spravy rabotnikaŭ i ahułam spravy pracy.

Rasšyryć fabryku mašynaŭ Tumanisaŭ u Vilni starajucca jaje ŭłaśniki tak, kab jana pradukavała małatarni i siačkarni, jakija dasiul pryvozili ŭ Litvu z zahranicy.

870 viaźniaŭ jość ciapier u vilenskim vastrozie na Łukiškach. Bolšaść viaźniaŭ źjaŭlajucca kryminalistami. Z palityčnych viaźniaŭ mahčyma, što niekatoryja buduć zvolnienyja.

Ryby na vudački možna łavić na răčnych vodach biaz nijakich ahranićeńniaŭ.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32.
Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Biel. Drukarnia im Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

VILNIUS